

Арбаъин / Арбаъин / 21-ҳадис

عَنْ أَبِي عَمْرٍو، وَ قِيلَ: أَبِي عَمْرَةَ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ التَّقَفِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي الإِسْلَامِ قَوْلًاً، لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرِكَ. قَالَ: "فُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ". (رواه مسلم).

Ҳақ устида событқадамлик ва иймон

Абу Амр (ёки Абу Амра) Суфён ибн Абдуллоҳ Сақафий розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга дедим:

- Ё Расулуллоҳ! Менга Исломда шундай бир сўз айтингки, у ҳакда бошқа ҳеч кимдан сўрамай.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

- **Аллоҳга иймон келтирдим, деб айтгин-да, сўнгра тўғри йўлда юр!**
(Муслим ривоятлари).

Ҳадиснинг аҳамияти ҳақида

Мазкур ҳадис Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга берилган жавомеул калим (қисқа сўзларда улкан маъноларни ифодалаш) мўъжизасининг ажойиб намунасиdir. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам саҳобийнинг саволига икки оғиз сўз билан жавоб бердилар ва мана шу икки калимада Ислом асосларини баён этдилар: Иймон ва ҳақ устида событқадам туриш. Маълумки, Ислом тавҳид ва итоатдан иборат. Тавҳид Аллоҳга иймон келтириш билан юзага келса, итоат тўғри йўлда юриш билан бўлади. Зеро, у шариат буйруқларига тўла бўйсуниб, қайтарилган амаллардан йироқ юрмоқдир. Иймон, Эҳсон ва Ислом каби қалб ҳамда бадан амали ушбу доира ичига киради. “Бас, сизлар Унинг ўзига тўғри (тоат-ибодатда) бўлингиз ва Ундан мағфират сўрангиз!” (Фуссилат сураси, 6-оят).

Ҳадисдан олинадиган сабоқлар

1. Тўғри йўлда юриш нима дегани?

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Аллоҳга иймон келтирдим, дегин-да, сўнгра тўғри йўлда юр!” - дедилар.

Бошқа бир ривоятда: “Раббим - Аллоҳ!” дегин-да, сўнгра тўғри йўлда юр!” дейилган.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ушбу сўзлари қуйидаги оятлардан олингандир:

“Албатта “Парвардигоримиз Аллоҳдир”, деб сўнгра тӯғри йўлда юрган зотларнинг олдиларига (ўлим пайти) фаришталар тушиб, дерлар: “Қўрқманглар ва ғамгин бўлманглар. Сизларга ваъда қилинган жаннат хушхабари билан шодланинглар!” (Фуссилат сураси, 30-оят).

“Албатта “Парвардигоримиз Аллоҳдир”, деган, сўнгра тӯғри йўлда устивор бўлган зотлар учун хавфу хатар йўқдир ва улар ғамгин бўлмаслар”. (Аҳқоф сураси, 13-оят).

Абу Бакр розияллоҳу анҳу “Сўнгра тӯғри йўлда устивор бўлганлар...” оятини қуйидагича шарҳлаганлар: “Улар Аллоҳга ҳеч нарсани шерик қилмадилар. Аллоҳдан ўзга биронта илоҳга юзланмадилар. Аллоҳ таоло - Парвардигоримиз, деб событ турдилар”.

Умар розияллоҳу анҳу юқоридаги оятни минбарда туриб тиловат қилдиларда, бундай дедилар: “Улар Аллоҳ таолонинг тоатида событ турдилар. Тулкига ўхшаб йўлда эгри-бугри юрмадилар”.

Юқоридаги сўзларда комил тавҳид устида устивор туриш таъкидланаяпти. Қушайрий айтадилар: “Ҳақ йўлда событлик ишларни камолга етказувчи бир даражадир. У мавжуд бўлиши билан яхшиликлар юзага келади ва тартибга тушади. Ҳақ йўлда событ бўлмаган киши охир-оқибат муваффақиятсизликка учрайди”.

Тӯғри йўлда устивор туришга фақат улуғ инсонларгина қодир бўладилар. Чунки у одат ва қўнималардан ажralиб, Парвардигор қархисида содиқ бўлиб турмоқдир.

Воситий айтадилар: “Ҳақ йўлда событлик шундай бир сифатки, у билан хайрли ишлар камолига етади”.

Ибн Ражаб айтадилар: “Ҳақ йўлда событлик бу тӯғри йўл-ҳақ дин устида ўнгу сўлга бурилмасдан, оғишмасдан событ қадам ташламоқдир. У барча зоҳирий ва ботиний тоат-ибодатларни ҳам, жамики қайтариқларни ҳам ўз ичига олади. Демак, Пайғамбаримизнинг ушбу васиятлари барча хайрли хислатларни ўзида мужассам этган”.

2. Инсон тӯғри йўлда юриш борасида ҳам ноқис

Ҳақ йўлда событлик ҳолату маърифат камолида улуғ даража, сўзу амалда қалбнинг поклиги ҳамда эътиқоднинг бидъат ва залолатлардан тозалиги дея таърифланган экан, инсон тӯғри йўлда тўла-тўқис бўла олмайди, барибир унинг камчиликка йўл қўйиши турган гап.

“Бас, сизлар Унинг ўзига тӯғри тоат-ибодатда бўлингиз ва Ундан мағфират сўрангиз”. (Фуссилат сураси, 6-оят).

Яъни нуқсон-камчиликларни йўқотиш учун мағфират тилаб, тӯғриликка қайtingиз.

Расулуллоҳу соллаллоҳу алайҳи васаллам бизни тӯғриликка, ҳақ устида событ туришга буюрдилар:

“Тӯғриликда событ бўлаверингиз. Аммо ҳаргиз тўла-тўқис тӯғриликда бўлолмайсизлар”.

(Муслим ва Аҳмад ривоятлари).

“Тӯғри йўлга юринглар ва тӯғриликка яқинлашаверинглар!” (Бухорий ва

Муслим ривоятлари).

Юқоридаги ҳадислар инсоннинг тұғрилик борасида нұқсанлы эканига очық далилдір. Ҳақ йүлда собит бўлиш сўз, амал ва мақсадларнинг барчасида нишонга аниқ отилган ўқдек тұғри бўлишни талаб қиласи.

3. Қалбнинг тұғрилиги

Тұғри йүлда устивор туриш негизида тавхид асосидаги қалб тұғрилиги ётади. Қачонки қалб Аллоҳни таниб, Ундан қўрқиб, Уни улуғлаб, севиб, истаб, Унга илтижо қилиб, таваккул этиб, фақат Ундан умидвор бўлиб ва ўзгалардан юз ўгириб, тұғрилик касб қилас экан, тананинг бошқа аъзолари ҳам Аллоҳнинг тоат-ибодатида устивор бўлади. Чунки қалб тана аъзолари қаршисида шоҳ саналса, аъзолар унинг оддий аскарларидир. Агар шоҳ ислоҳга юз тутса, қўшин ҳам, раият ҳам салоҳиятли бўлади.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

“Огоҳ бўлингизким, танада бир парча гўшт бор. Агар шу парча гўшт яхшиланса, бутун тана яхшиланади. Агар у бузилса, бутун тана бузилади. Билингларки, у қалбдир!” (Бухорий ривоятлари).

4. Тилнинг тұғрилиги

Инсон аъзолари орасида қалбдан кейин тилнинг тұғрилиги алоҳида аҳамиятга эга. Чунки тил қалбнинг таржимони ҳисобланади. Киши учун энг хавфли нарса хусусида савол беришганида Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам тилларини ушлаб кўрсатганлар.

Анас розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар: “Банданинг иймони то унинг қалби тұғриланмагунга қадар тұғриланмайди. Токи тил тұғриланмас экан, қалб тұғри бўлмайди”. (Аҳмад ривоятлари).

Абу Саид Худрий розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

“Одам боласи уйғонганида, унинг аъзолари тилни ўраб олиб шундай дейдилар: “Бизнинг ҳақимизда Аллоҳдан қўрқ! Чунки биз фақат сенга боғлиқмиз. Агар сен тұғри бўлсанг, биз тұғри бўламиз. Сен эгри бўлсанг, биз ҳам эгри бўламиз!” (Термизий ривоятлари).

5. Тұғрилик фойдаси

Тұғрилик ўз соҳибига тоат-ибодат билан ҳавою ҳоҳишлиар ўртасида бўладиган жангу жадалда мустаҳкамлик бахш этади, уни мардлик ва муваффақият сари етаклайди. Шу боис, ҳақ йўлдан асло оғишмай ҳаёт кечирган солиҳ бандалар шу дунёдаёқ фаришталардан жаннат хушхабарини эшитишга ҳақли бўладилар. Аллоҳнинг малоикалари уларнинг хавф-хатар ва ташвишларини аритиб юборадилар.

“Албатта: “Парвардигоримиз Аллоҳдир”, деб, сўнгра тұғри йўлда устивор бўлган зотларнинг олдилариға фаришталар тушиб дерлар: “Кўрқманглар ва маҳзун бўлманглар. Сизларга ваъда қилинган жаннат хушхабари билан шодланинглар! Бизлар ҳаёти дунёда ҳам, Охиратда ҳам сизларнинг дўстларингизмиз. Сизлар учун жаннатда кўнгилларингиз тусаган нарсалар

бордир ва сизлар учун у жойда истаган нарсаларингиз мухайё". (Фуссилат сураси, 30, 31-оятлар).

6. Тұғрилиқ аҳамияти

Расулуллох соллаллоху алайҳи васаллам Парвардигор томонидан айнан шу нарсага буюрилдилар:

"Үзингизга буюрилганидек тұғри йўлда бўлингиз". (Худ сураси, 112-оят).

Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоху анҳу айтадилар: "Расулуллох соллаллоху алайҳи васалламга Қуръоннинг жамики оятлари ичидан мана шу оятдан қаттиқроқ ва оғирроқ оят нозил қилинмаган".

Саҳобалар: "Ё Расулуллоҳ! Соч-соқолингизга нега бунча эрта оқ оралади?" деб сўраганларида, Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

- Мени Ҳуд сураси ва унинг шериклари қаритди, - дедилар.

Ҳасан розияллоху анҳу айтадиларки: "Мазкур оят нозил бўлгач, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам жиддий машғул бўлиб қолдилар ва кулиб юрганлари кўринмади".

Қушайрий ривоят қиласылар: Бир киши тушида Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламни кўриб, у зотдан: "Ё Расулуллоҳ! "Мени Ҳуд ва унинг биродарлари қаритди", дегансиз. Айнан қайси оят сизни қаритди?" - деб сўради.

- "Үзингизга буюрилганидек тұғри йўлда бўлингиз!" ояти, - деб жавоб беридилар Набий соллаллоху алайҳи васаллам.

7. Тавҳид ва Ёлғиз Аллоҳ ибодатига ихлос қўйиш билан ҳақ йўлда устивор бўлишга бир-биримизни чақирайлик

8. Саҳобаи киромлар ҳамиша динларини яхшироқ ўрганиш ва иймонларини саломат сақлашга ташна бўлишган.

Манба: hadis.islom.uz

